

Den 23. marts 1998 afløste Margrethe Vestager Ole Vig Jensen på posten som undervisningsminister. I juni 1998 udpegede hun Højskoleudvalget med Ole Vig Jensen som formand. Af udvalgets kommissorium fremgik, at dets forslag skulle holde sig "inden for de nuværende økonomiske rammer for højskolerne".

I maj 1999 var Højskoleudvalgets rapport, Folkehøjskolens fremtid, færdig. Rapporten lagde op til en større fleksibilitet i vilkårene for tilskud og samtidig en større grad af statslig kontrol. Rapporten anbefalede, at den enkelte højskole skulle gøre sit "værdigrundlag mere tydeligt" og løbende "foretage en selvevaluering".

På baggrund af Højskoleudvalgets rapport forventer undervisningsministeren inden jul at fremsætte et forslag til en ny højskolelov. Lovforslaget lægger, som Højskoleudvalgets rapport, op til såvel større fleksibilitet som øget kontrol. Ministeren gav i november 1999 tilsagn om en permanent merbevilling på 30 millioner kroner. Merbevillinger eller ej, flere højskoler hæfter sig først og fremmest ved, at den statslige kontrol udbygges, og at ministeriet vil få afgørende indflydelse på undervisningens karakter. Derfor er flere af højskolerne utilfredse. De skal, ifølge lovforslaget, tilbyde undervisning, der fokuserer ligeligt på et "alment sigte" og på "færdighedsindlæring".

Bureaucrati og bogholderi

I en kronik i Dagbladet Information 10. november 1999 kalder Kurt Finsten, forstander på Krabbesholm Højskole, idéen om at dele undervisningen ligeligt i færdighedsindlæring og almindelig bagstræberisk, unuanceret og forvrøvet. Han finder det "kunstigt" at skelne mellem "det faglige og det almene".

Overfor PRESS kalder Jørgen Carlsen, forstander på Testrup Højskole, undervisningsministeriets idé "bureaucratisk" og embedsmændene kommer, efter hans mening, til at fremstå som "vindtørre, dehydrerede bogholdere. (...) Det vil blive et evindeligt stridspunkt om, hvad der er færdighed, og hvad der er almen dannelse," siger han.

Undervisningsministeriet på Frederiksholms Kanal. Margrethe Vestager har svar på rede hånd.

- Bureaucrati er ikke nødvendigvis pr definition af det onde, siger hun.

- Der er foreningsfrihed og alt muligt fashionabelt i Danmark. Man må naturligvis drive højskole, som man vil. Men hvis man vil drive højskole med statsstøtte, må man gå ind i loven og se hvilke rammer, der er for at få støtte. Og undervisningsmi-

nisteriet har altså en tilsynspligt.

- Jo flere penge, der kommer fra staten, jo mere er staten også til stede. Uanset hvordan du vender og drejer det.

Behov for højskolen

Margrethe Vestager har ikke selv gået på højskole.

- Men jeg kommer fra et grundtvigiansk præget præstehjem. Med en værdimæssig forankring i hele folkeoplysningstraditionen. Højskolerne er en naturlig del af mit verdensbillede, som en del af den måde, jeg blev dannet på.

Margrethe Vestager blev student fra Varde Gymnasium i 1986 og begyndte straks efter på Københavns Universitet. Hun blev færdig som cand.polit. i 1993.

- Hvilke visioner for højskolen har du?

- Højskolen som begreb er for mig som et "særligt rum". Eleverne får mulighed for at finde ud af, hvor de selv er i forhold til det samfund - og det midlertidige fællesskab - de er en del af. De får mulighed for at opsøge svar på eksistentielle spørgsmål i deres liv.

- Når eleverne både lever, oplever og taler sammen, skabes der et rum, hvor de får kræfter til også at deltage i en lang række andre sammenhænge i samfundet.

- Dét, som kendetegner vores tid, er, at der er en meget stor usikkerhed i forhold til, hvilke ideer, man skal tilegne sig. Hvilke værdier, der er grundlæggende for det, man skal arbejde med. Der er ikke længere nogen autoritet, som forsøger at gøre sig den ulejlighed at være autoritet. Der er ingen, der siger: "Kære ven, det her er grundværdien. Den må du gøre oprør imod eller tage til dig." Derfor er der også et kolossalt behov for højskolen. Ikke kun som idé. Men som konkret form. - Og derfor er det vigtigt, at de enkelte højskoler i et forståeligt sprog kan beskrive, hvad de står for. Det kan jo være mange, mange forskellige ting. Der vil være nogle, som er originalt grundtvigianske. Og andre, der er inspireret af politiske strømninger. Men det skal være nemt at forholde sig til dem. Også for den unge, som ikke er vokset op i en højskoletradition.

- Det er i hvert fald en ting, der vil placere højskolerne tydeligere som en del af det danske samfund, mener Margrethe Vestager.

Dannelse og uddannelse

- Men det er ikke kun højskolerne, der praktiserer dannelsesaspektet: "Hvem er jeg"? Folkeskolen

retter sig til en vis grad mod en faglig indsigt, som eleverne skal bruge i deres fremtidige uddannelse eller arbejde. Men den giver sandelig også rum for personlig dannelse. Og for at forstå sig selv i forhold til andre. Når højskolen nogle gange sætter sig op som "dannelsesrummet," siger den noget meget, meget negativt om alle andre uddannelser. Man antyder jo, at den personlige udvikling har været på stand-by, indtil man trådte ind gennem perleporten. Det, synes jeg, faktisk ikke er rigtigt. - Det er ikke givet, at alle folkeskoler fungerer perfekt. Men som vores folkeskolelov er indrettet, er den også et personligt dannelsesrum. Så højskolen kan ikke tage patent på dannelsesaspektet.

- Alle uddannelser - ikke kun højskolen - over sig i disse år på at give mere rum til den personlige dannelse. Uddannelse vil aldrig være tilstrækkeligt for at blive menneske. Men uddannelse ser ud til at blive en stadig vigtigere betingelse for at dannes. - Der er dét, der nogle gange misforstås i uddannelsesdebatten: At den personlige dannelse er en modsætning til det konkrete, faglige indhold. Det er en kunstig polarisering.

- Jo mere fagligt orienterede højskolerne bliver, jo mere risikerer de at komme til at ligne de andre uddannelser. Jo mere risikerer de at blive forskoler til Journalisthøjskolen, pædagoguddannelsen eller noget helt tredje. Men der mange andre uddannelser, der tilbyder faglighed. Højskolerne skal ikke udvikle sig til fagskoler, siger Margrethe Vestager.

Uddannelse og demokrati

- Hvis målet er at engagere folk i samfundet, hvordan skal vi så indrette vores uddannelser?

- Uddannelserne skal tilrettelægges på demokratisk vis. Både hvad angår form og struktur. Der skal være elevrepræsentation de steder, hvor det er relevant, så eleverne lever sig ind i et medansvar. - Det, som kvalificerer demokratiet, er jo ikke kun, at man kan tale højt og få ret. Det er også, at man kan tie stille og lytte til andres argumenter: Forstå at man er en del af noget, som er større end sig selv.

- Hvis der ikke er en demokratisk samtale om, hvad vi vil med vores samfund, så kan vi ikke bruge de formelle strukturer til noget. Så vil de forvitte. Hver generation må tilegne sig demokratiet som en livsform. Det er ikke givet på forhånd, at vi forholder os demokratisk til samfundet.

Lovforslaget ventes fremlagt i Folketinget før jul.